

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület (Révkomárom, Szlovákia) és a Falvak Kultúrájáért Alapítvány (Budapest, Magyarország) pályázatot hirdet.

1. A pályázat címe: Jókai-díj.
2. A pályamunkák beérkezési határideje: 2007. szeptember 30.
3. A pályázatról:
 - (a) 2007. évi téma: Esterházy János, a nemzet mártírja.
 - (b) Pályázni nyomtatásban meg nem jelent prózával vagy tanulmánnyal lehet, amelynek terjedelme nem haladhatja meg a 25 A4-es oldalt, de legalább 5 oldalas, 12 pontos betűmérettel és normál sortávolsággal, és amelynek közlési jogával a szerző rendelkezik.
 - (c) A pályázat jelígs. A pályaműhöz külön, zárt borítékban csatolandó szerzőjének neve, lakcíme, s nyilatkozata arról, hogy a pályamű nyomtatásban még nem jelent meg. Ezen a borítékon kérjük feltüntetni a pályázó jelígejét. A külső borítékra kérjük ráírni: Jókai-díj, pályázat.
 - (d) A pályázatokat egy nyomtatott példányban, minden oldalán jelíggel ellátva és digitális formátumban (floppy vagy CD) kell benyújtani az alább megjelölt címek egyikére.
 - (e) A pályázatok értékelése után az alapítók a pályázatra érkezett, arra érdemes írásokból egy antológia kiadását tervezik.
4. Döntés és értesítés: a legmagasabb értékelést kapott művek közül az alapítók által delegált nemzetközi bírálóbizottság 2008. január 10-éig hozza meg döntését.
5. A Jókai-díj tárgyasult formája Jókai Mór kezének márványlapon elhelyezett gipszmásolata, amelyhez 30 000,- szlovák korona pénzjutalom társul a bírálóbizottság döntése alapján.
6. Az elismerés 2008 februárjában, Jókai Mór születésnapja alkalmából Révkomáromban kerül átadásra.
7. A díjnyertes mű első felhasználási joga az alapítókot illeti.
8. A nem díjazott szövegeket az alapítók nem őrzik meg és nem küldik vissza.

Levélcím: Jókaiho vŕeobecnovzdelavacie a múzejné zdruzenie – Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület, Valchovnícka 2 (Csapó u. 2.), 945 01 Komárno, Szlovákia, vagy
Falvak Kultúrájáért Alapítvány, 1143 Budapest, Stefánia út 33., Magyarország

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

16. évfolyam 4. szám

2007. április

Tartalom

Könyvtárpolitika

- Amberg Eszter:** A szerzői jog szerepe az elektronikus kereskedelemben ... 3
Mezey László Miklós: Újra találkozott múlt és jövő. Megnyílt a Magyar
Pedagógusok Háza 9

Műhelykérdések

- Pegán Anita:** Székesfehérvárott februárban 12
Ocsovszky Zsófia: Digitális játszótér. Új szolgáltatások a gyermekkönyvtár-
ban 16
Tapolcainé Sáray Szabó Éva: A Tatabányai Városi Levéltár szakkönyvtá-
rának alapítása 21
Kopacz Katalin-Mária-Bedő Melinda: Olvasás- és könyvtárszociológiai
vizsgálatok Hargita megyében 26
A Publika Magyar Könyvtári Kör 2006. évi rövidített szakmai és pénzügyi
beszámolója 38

Konferenciák

- Feketéné Birkus Ilona-Juhász-Barják Anna-Ozorai Ágnes:** A könyvtár,
az információs szolgáltatások és a marketing. Beszámoló a 15. BOBCATSSS
Szimpóziumról 41

Memento

- Szerafinné Szabolcsi Ágnes:** Kovács Máté nyíregyházi évei (1931–1935) ... 46

Perszonália

- Barátné Hajdu Ágnes:** Földi Tamás (1929–2007) 52
Weisz Gábor (1935–2007) 54

Könyv

- (hk):** A könyvszakma segédkönyvei. A könyvkereskedelmi képzés legújabb
tankönyve 56
Pogány György: Kék vér, fekete tinta 58

From the contents

Eszter Amberg: The role copyright in electronic commerce (3);
László Miklós Mezey: The House of Hungarian Pedagogues has been opened (9);
Zsófia Ocsovszky: New digital service in children's libraries (16)

Cikkeink szerzői

Amberg Eszter, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Barátné Hajdu Ágnes*, a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karának tanára; *Bedő Melinda*, a csíkszeredai Hargita Megyei Könyvtár munkatársa; *Feketéné Birkus Ilona*, egyetemi hallgató; *Haralyi Krisztina*, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Juhász-Barják Anna*, egyetemi hallgató; *Kopacz Katalin-Mária*, a csíkszeredai Hargita Megyei Könyvtár igazgatója; *Ocsovszky Zsófia*, informatikus, könyvtáros; *Ozorai Ágnes*, egyetemi hallgató; *Pogány György*, a pilisi Kármán József Városi Könyvtár igazgatója; *Pegán Anita*, az Országgyűlési Könyvtár osztályvezetője; *Szerafinné Szabolcsi Ágnes*, a Nyíregyházi Főiskola oktatója; *Tapolcainé Sáray Szabó Éva*, a Tatabányai Városi Levéltár szakkönyvtárának vezetője

Szerkesztőbizottság:

Bartos Éva (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Győri Erzsébet,
Kenyéri Kornélia, Poprády Géza**

Szerkesztik:

Mezey László Miklós és Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu;
Internet: www.ki.oszk.hu/3k
Közreadja: a Könyvtári Intézet
Felelős kiadó: **Bartos Éva**, a Könyvtári Intézet igazgatója
Technikai szerkesztő: **Korpás István**
Nyomta az AKAPRINT Nyomdaipari Kft., Budapest
Felelős vezető: **Freier László**
Terjedelem: 5.7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta az
Oktatási és Kulturális Minisztérium
Nemzeti Kulturális Alap

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet
Előfizetési díj 1 évre 4800 forint. Egy szám ára 400 forint
HU-ISSN 1216-6804

Amberg Eszter

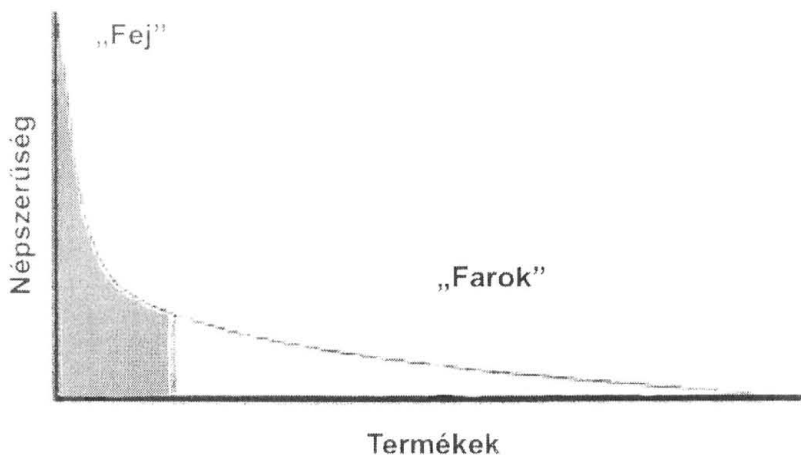
A szerzői jog szerepe az elektronikus kereskedelemben

A Szövetség az Elektronikus Kereskedelemért (SZEK) által Budapesten, 2006. november 22-én szervezett konferencia elsősorban az e-kereskedők szerzői jogi problémáira és tapasztalataira, a webáruházak és e-boltok tevékenységének szerzői jogi vetületeire fókuszált, mindemellett igyekezett körbejárni az aktuális szerzői jogi kérdéseket és konfliktusokat is. Ezt tükrözi a konferencia hármas tagolása: *A szerzői jog az Internet korszakában; A szerzői jog az alkotó és a kereskedő szemszögéből* és a *Szerzői jogok védelme a gyakorlatban* címmel.

Muraközi Gergely a technikai fejlődés hatását elemezte a szerzői jogokra vonatkozóan. Nézzük először magát a jelenleg formálódó, a közönség(iség)re épülő, második generációs internetkorszakot! Manapság egy mindent átfogó új jelenség és szemléletmód terjed egyre sebesebben, nevezetesen a Web 2.0, amely fogalom 2004 közepén bukkant fel Tim O'Reillynek és Dale Doughertynek köszönhetően. Azóta sokan próbálták magyarázni – több-kevesebb sikerrel – e világhálóval kapcsolatos fogalmat. Szempontunkból azt tartom fontosnak kiemelni, hogy egyrészt a korábbi weben lényegesen kevesebb szerző hozta létre azokat a tartalmakat, amelyekhez a felhasználó hozzáfért, míg manapság, a „webkettes” korszakban egyre többen publikálnak, publikálunk a világhálón. Másrészt korábban a felhasználók a tartalmakhoz magánál a forrásnál férhettek hozzá, míg a „Web mint platform” világában, az adatok és információk különböző helyeken vannak a világhálón szétszórva, és a hangsúly azokon a különböző eszközökön van, melyek lehetővé teszik számunkra, hogy összegyűjtsük a releváns információkat, és igényeinknek megfelelően feldolgozzuk őket¹ (például RSS²).

Tehát a Web 2.0 kvázi szabad platform, gondoljunk a Wikipédiára, amely a közösségi eszméhez hűen a kollektív intelligenciára és tudásmegosztásra épül, és *aktív felhasználói részvétellel* készül. Mára már a „wiki” kifejezés műfajjá nőtte ki magát, hiszen e kifejezéssel illetjük a hasonló elvek alapján szerkesztett oldalakat. A közösségi kezdeményezések pedig kiválthatják az ún. *network effects*-et, azaz a hálózati hatást, amit sommásan úgy definiálhatunk, hogy az egész sokkal több, mint a részek összessége. A felhasználók bevonhatók a tartalom-előállításba (azt minimális kontrollal szerkeszthetik), a tartalmak felcímkézésébe (*folksonomy*³), a tartalmak megosztásába stb. – sőt, mondhatni, általuk jön létre a „tartalom”; az egyedi felhasználók összessége pedig valamilyen emergens hatást vált ki. Az internet ilyen emergens jelenségei a Wikipedia, vagy az iWiW.

Ezekhez az ún. részvételi architektúrákhoz tulajdonképpen nem új technológiára volt szükség, hanem szemléletváltásra. Ezt példázza az Amazon.com is, amelynek üzleti modelljével kapcsolatosan szeretnék kiemelni egy újabb „webkettes” jelenséget, a „Long Tail”-t.⁴ Chris Anderson fogalma a digitális technológiák, az internet és a társadalom interakcióját próbálja demonstrálni, amely alapvetően megváltoztatja a hagyományos piaci modellt. Anderson szerint az ún. Long Tail („hosszú fark”) görbével képezhetők le a kulturális szféra nagy piacai.⁵

Nem kétséges, hogy a „webkettő” a kreativitás hálózata, ahol szabadabban bánhatunk a különböző tartalmakkal, mint korábban, s ahol maguk a felhasználók aktívan részt vesznek e hálózat fejlesztésében. E kreatív, humán hálózat elterjedésének köszönhetik népszerűségüket a blogok, a podcast-ok, az RSS stb.

A fent vázolt trendek alapján Muraközi szerint a problémák forrása a nyitottság. A tartalmak jelentős részét manapság maguk a felhasználók hozzák létre; vannak olyan oldalak, melyeknek több milliós a felhasználói körük. A régi kérdések az új médium esetében új köntösben jelennek meg: hogyan lehet a felhasználókat ellenőrizni? ki a felelős a felhasználó esetleges jogsértéseiért? a fenntartó mennyiben felelős azért, hogy fenntart egy rendszert, amelyen keresztül jogsértéseket lehet elkövetni? vagyis ha nem ő rakja fel a tartalom nagy részét, nem ő ellenőrzi, akkor hogyan lehet majd azt rajta számon kérni?

A Web 2.0 egyre szélesebb körben való terjedésével a jövőben a fizetős és ingyenes tartalmak, valamint a szerzői jogsértők folyamatos küzdelme prognosztizálható. A jogalkotás persze mindig lemarad a technikai fejlődés mögött, ezért a digitális társadalomban – mint látjuk – újabb és újabb kérdések merülnek fel a jogérvényesítés terén. Ezek a felmerülő kérdések is rávilágítanak arra, hogy az exponenciálisan növekvő globális piacot lokális regulák helyett nemzetközi szinten kellene szabályozni. Az első lépés az lenne, hogy legalább uniós szinten kialakuljon az egységes közösségi szerzői jog.

Gyenge Anikó a szerzői jogi szabályozás nemzetközi és európai hátterét mutatta be. Előadásában a nemzetközi szerzői jogi szerződéseken⁶ túl számba vette a közösségi jogi szabályokat is: a vámszabályokat⁷, az egy-egy műtípus, bérleti jogot stb. szabályozó „nem horizontális szabályok”-at⁸, továbbá a horizontális

szabályokat⁹ és a közös jogkezelést¹⁰. A konferencia résztvevői arról is értesülhettek, hogy jelenleg tárgyalás alatt áll a szellemi tulajdonjogok büntetőjogi érvényesítéséről szóló irányelv¹¹, amely rendkívül szigorú lesz. Az irányelvtervezet szerint a bünszervezetben való elkövetés minősített esete öt évig terjedő szabadságvesztéssel lenne sújtandó, továbbá a bünszervezetben elkövetett, valamint az egészségre, illetve biztonságra veszélyes cselekményeket legalább 300 000 euró (!) pénzbüntetéssel tervezik sújtani. Ennél enyhébb esetekben minimum 100 000 eurós (!) pénzbüntetést rónának ki.

Tóth Péter Benjámín aktuális helyzetképet adott a digitális zenefelhasználási módokról (pl. IPTV, webcasting, podcasting, háttérzene-szolgáltatások). A szerzői jog gazdasági megközelítése kapcsán rámutatott arra: sokan tévesen hiszik azt, hogy a szerzői jog egyetlen célja az alkotó ember védelme. A szerzői jog tulajdonképpen a befektetőket védi, tehát nem a szűk alkotói réteg ellátása a cél. Ezt az állítását a szerzői jog gyökereire alapozza, amely jog a nyomdai privilégiumokból és a kiadói monopóliumokból fejlődött ki. Felhívta a figyelmet a nyugati társadalmak erős kommunisztikus nosztalgiájára, ahol a „profitorientált” szitokszóként jelenik meg, továbbá az előadó szerint nem közismert az összefüggés a jól működő gazdaság és a társadalmi jólét között. Az Artisjus megbízott ügyvédje szerint a szerzői jog a kreatív ipar alapja, és a kulturális termékek fogyasztásából kiindulva a gazdasági fejlődést segíti elő. A „webkettő” (ahol mindenki hozzájárul, mindenki hozzáfér) pedig csak felerősítette napjainkban azt az utópisztikusnak nevezett marx-i gondolatot, amelyet *A gothai program kritikájában* fogalmazott meg a szerzője: „mindenki képességei szerint, s mindenkinek szükségletei szerint”.¹²

Ehhez csendben tenném hozzá, hogy az már csak az élet fintora, hogy sokszor éppen direkt vagy indirekt módon a kapitalizmus termeli ki e kommunisztikus eredményeket. A kapitalizmus mindig ösztönözte és generálta az újítást, az innovációt, az új, piacképes termékek és szolgáltatások megjelenését, az árak pedig csökkenni, ahogy a kereslet és főleg a kínálat növekszik. Ez pedig a piac bővülését eredményezi, ahol a további újítások már e kibővült, szélesebb gazdasági alapra épülhetnek. Gondoljunk Gutenberg ólombetűire, azaz a könyvnyomtatás forradalmára, ami az információk tömeges terjesztését tette lehetővé. A kézzel írott és illusztrált, bőrkötéses és kevés példányszámú, nehezen hozzáférhető könyvtől a nyomtatott könyvekig és azok „paperback” formájú, tömeges kiadásáig az információk átadása egyre olcsóbbá és demokratikusabbá vált. Az internet egyszerűen csak egy a legújabb technikai újítások hosszú sorában, amelyek a népesség egyre nagyobb hányadát érik el. Ami korábban csak kevesek privilégiuma volt, az egyre inkább sokak jogává válik. Az a cél, hogy mindenkit „igénye szerint” lássunk el információval, még messze lehet, de annyi bizonyos, hogy ma közelebb vagyunk hozzá, mint eddig bármikor.

Kis Gergely, a GKINET Internetkutató és Tanácsadó Kft. igazgatója *Digital Rights Management (DRM) vagy a Creative Commons (CC) által kínált alternatíva és a jövő lehetséges útjai* című előadásában rámutatott a DRM hátrányaira, miszerint például a DRM nem képes megelőzni az illegális letöltést, csak kicsit bonyolultabbá teszi a hozzáférést, vagy a DRM jelentősen megnöveli a tartalom-szolgáltatók és a fogyasztók költségeit stb. Ezen problémák ellenszere lehet a CC¹³, amely tulajdonképpen egy, az adott műhöz a szerző által csatolt felhasználási engedély, ebből a felhasználó számára világosan kiderül, hogy mi az, amit az

adott művel megtehet, és mi az, amit nem. Az előadó a CC lényegét úgy foglalta össze, hogy a CC licenzek használatával minden szerzőnek lehetősége van arra, hogy:

1. engedélyezze a művek nem kereskedelmi célú felhasználását,
2. megtiltsa vagy engedélyezze a kereskedelmi felhasználást,
3. engedélyezze vagy megtiltsa az átdolgozást (fordítást, megzenésítést stb.).

Mikor a CC előnyeit, újdonságait esztereljük, fontos kitérnünk arra, hogy a CC határokon átívelő, mint az internet. Az internetes tartalmak védelmére az elterjedt DRM-mel szemben az előadó tehát egyértelműen a CC mellett tette le a voksát.

Kabdebó György, a Filmjus elnöke szerint a szerzői jog védelme igenis fontos, hiszen a szerzőknek ebből kell megélni, a piac másképp nem marad fenn. Mint mondta, a szerzői jogkezelés lényege, hogy ha más profitot hoz létre egy adott termékből annak forgalmazásával, akkor azt a szerzővel a bevétel arányában meg kell osztania. Továbbá kifejtette, hogy egy film esetében minimum négy szerzőről kell beszélni¹⁴, illetve egyéb másodlagos jogosultakról, ezért az ő álláspontjuk eltérő a CC licenzzel kapcsolatban. Szerinte a megoldás az önkéntes (tehát nem kötelező!) közös jogkezelés, a CC-t pedig egészen egyszerűen „demagógiának” nevezte, hiszen mi történik akkor, ha pl. a négy szerző közül az egyik akarja, a másik nem a CC használatát, tehát az előadó úgy véli, hogy ez nem nyújt egyértelmű megoldást e területen.

Mojzes Imre, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem tanára előadásában a technológiafüggetlen szerzői jog mellett érvelt. Az analógról a digitális műsortovábbításra való áttérést – az EU előírása szerint – 2012 elejéig kell megvalósítani Magyarországon. Pontosabban az ún. digitális átállásra 2012. július 1-jéig kaptunk haladékot. A műszaki konvergencia technológiai fejlődéssel együtt új szolgáltatási lehetőségek megteremtését vonzza maga után, amely konvergencia alapja az előadó szerint, hogy a jövőben

- bármely tartalom (nem csak a digitális) hang, kép, adat bővílni fog (illat, hangos védjegy),
- bármely csatornán keresztül, amelyet véges (elképzzelhető, hogy zéró) távközlési költség és nagyon széles (talán szinte végtelen) sáv szélesség jellemezhet,
- elérhető lesz bármely végkészüléken, amely gyakran mobil.

A műszaki konvergenciára épül a szolgáltatások konvergenciája, a műfajok, iparágak és persze a technológiák konvergenciája mind az átviteli módszerek, mind a hozzáférési és fogyasztói végkészülékek terén. A konvergencia kezelésére különböző eszközök állnak rendelkezésünkre, az egyik ilyen eszköz a szabályozás¹⁵, vagy a szellemi termék tisztelete, megismerése, vagy az oktatás stb. Lehetőség szerint a konvergáló területek minél egységesebb szemléletű szabályozására lenne szükség. Az elektronikus hírközlési ágazatban a verseny létrehozásának technológiafüggetlen, nyitott szabványú, összehangolt megközelítése létfontosságú a versenyképes piac kialakítása szempontjából.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény védelemben részesíti az irodalom, a tudomány és a művészet minden olyan alkotását, amely egyéni, eredeti jelleggel bír és rögzítve van. Az előadó kiemelte: a szerzői jogi szabályozás je-

lenleg az adott műnek az adott hordozón való megjelenéséhez kötődik, a hordozóhoz, a technológiához kötődően (hanglemez, kazetta, CD) mindig megfizettetik a szerzői jogdíjat, pedig a fogyasztó a művet szeretné élvezni, nem a hordozót. Tehát érdemesnek tartja nem technológiához kötni a szerzői jogdíjat, és nem utolsó sorban a technológiafüggetlen szabályozás homogénebbé tehetné a konvergenciát is. Hangsúlyozta továbbá, hogy fontos lenne átgondolni a szerzői jog és a digitális kultúra viszonyát, hiszen a digitális átállás tulajdonképpen nem műszaki, hanem társadalmi probléma.

Napjaink információs társadalmában egyre inkább felmerül az a szerzői jogot is érintő igény, hogy biztosítani kell a technológiai semlegességet. Sokak szerint a szerzői jog gátolja az innovációt, a műszaki fejlődést, akadályozza az információ szabad áramlását és a tudáshoz való hozzáférést egyaránt. A műszaki fejlődés mindig is döntő szerepet játszott a szellemi tulajdon-jogok rendszerének kialakulásában és fejlődésében, ugyanakkor – mint láttuk – állandó kihívást is jelent számára. Közismert, hogy a szellemi tulajdon-jogok, s azokon belül a szerzői jog és az ún. szomszédos jogok társadalmi és gazdasági jelentősége nagyobb mint valaha; fontos tényezőjévé vált a globális gazdasági folyamatoknak, ösztönzi az alkotómunkát és alapja az interneten zajló elektronikus kereskedelemnek. Éppen ezért különösen fontos és nélkülözhetetlen a szellemi tulajdon-jogok megfelelő védelme a tudásalapú társadalomban.

JEGYZETEK

- 1 Lásd: Wikipédiában: http://hu.wikipedia.org/wiki/Web_2.0
- 2 Rich Site Summary vagy Real Simple Syndication. XML fájlformátum, amely lehetővé teszi az együttműködést pl. a különböző blogok vagy híroldalak között.
- 3 Közösségi címkézés. Amikor a felhasználók saját „tag”-eket, címkéket állíthatnak elő, és azokat szabadon hozzárendelhetik az egyes oldalakhoz, vagyis amikor a címkék kiosztása és rendszerezése nem kontrollált szótárból, nem előzetesen lefektetett szabályok szerint történik.
- 4 A „Long Tail” jelenségről ld. bővebben: Dippold Péter: Merre tovább, katalógus? = Könyvtári Figyelő, 2006. 4. sz. 521–527. p.
- 5 A görbe elején vannak a legnépszerűbb szerzők a legnagyobb forgalommal, ez a „fej”, ami viszonylag rövidebb szakasz. Majd a görbe meredek lejtésbe kezd és jön a hosszabb szakasz, a „farok”. Anderson szerint idáig a „farok” rész rövidebb volt. pontosabban: korábban a görbét kettészelte a gazdaságosság követelménye és a gazdaság törvényei, amelyek azt diktálták, hogy foglalkozni csak a tömegigény kielégítésével szabad, a bestsellerekkel; a többi, a mindinkább elnyúló „farok”-részt képező, kevésbé populáris termékek egyedi igényeket elégítenek ki, nem kifizetődők. Ellenben manapság a „farok”-rész meghosszabbodik, megnyúlik. Ez a trend annak köszönhető, hogy ami korábban nem volt kifizetődő, nem volt gazdaságos, az most a technikai fejlődéssel, a digitalizáció és a Web 2.0 korszakában az lett. Ez azt eredményezi, hogy a görbe „fej” utáni része a sok kis önálló részpiacból álló Long Tail-ben folytatódik, a hosszan elnyúló farokban, miszerint pl. olyan könyvekkel is érdemes foglalkozni,

amelyeknek csak pár vevője van, ld. az Amazon.com kínálatát. (Ezt a hatást erősítik az olyan új reklámstratégiák, amelyek a kevésbé olvasott oldalakat tartalom szerint clemzik, és a tartalomhoz illő reklámokat jelenítenek meg rajtuk, mint a Google Ad-Sence.)

- 5 Berni Unió Egyezmény 1886, TRIPS-megállapodás 1994, WIPO Szerzői Jogi Szerződés 1996, WIPO Előadásokról és Hangfelvételekről szóló Szerződés 1996.
- 7 A Tanács 241/99/EK rendelete; a Bizottság 2549/99/EK rendelete; a Tanács 1383/2003/EK rendelete.
- 8 A Tanács 91/250/EGK irányelve a számítógépi programok jogi védelméről; a Tanács 92/100/EGK irányelve a *bérleti jogról és a használati jogokról*, valamint a szellemi tulajdon területén a *szerzői joghoz kapcsolódó egyes jogokról*; a Tanács 93/83/EGK irányelve a *műholdas műsorsugárzásra és a vezeték nélküli közvetítésre alkalmazandó szerzői jogra*, valamint a *szerzői joghoz kapcsolódó jogokra vonatkozó egyes szabályok összehangolásáról*; a Tanács 93/98/EGK irányelve a szerzői jog és egyes szomszédos jogok *védelmi idejének összehangolásáról*; az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve az *adatbázisok jogi védelméről*; az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve az *információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról*; az Európai Parlament és a Tanács 2001/84/EK irányelve az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követő jogról.
- 9 Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól; az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről.
- 10 Communication from the COMMISSION to the COUNCIL, the EUROPEAN PARLIAMENT AND the EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market Brussels, 16.04.2004 COM(2004) 261 final; COMMISSION Recommendation 2005/737/EC of 18 May 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services Brussels, 30.9.2005.
- 11 Amended proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on criminal measures aimed at ensuring the enforcement of intellectual property rights. http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0168en01.pdf
- 12 Azaz mindenki képességei szerint járuljon hozzá a javak előállításához, és mindenkinek szükségletei szerint jusson azokból.
- 13 <http://www.creativecommons.hu/civil/>
- 14 Producer, rendező, forgatókönyvíró, zeneszerző stb.
- 15 Az Európai Parlament és a Tanács 2001/21/EK irányelve az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról.

Újra találkozott múlt és jövő

Megnyílt a Magyar Pedagógusok Háza

A legtalálhatóbb jelző az lehet, hogy örömteli eseményre gyűltek össze 2007. február 19-én a fővárosi Könyves Kálmán körúton, a Népligettel szemben fekvő, mindenki által Tündérpalotaként emlegetett épületben a könyvtárosok, iskolai könyvtárosok, pedagógusok, múzeumi szakemberek, a hazai művelődés- és oktatásügy felelős irányítói és a sajtó képviselői: megnyílt a Magyar Pedagógusok Háza. Voltaképp hármás évfordulót ünnepeltek az egybegyűltek, hiszen egyrészt 130 esztendeje alakult meg az Országos Tanszermúzeum, másrészt 100 éve jött létre a tanszermúzeum bázisán az Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeum*, harmadrészt a még nem is túl régen a „halállal” hírbe hozott OPKM megmaradásának is örvendhetek a résztvevők. Úgy tartják, akinek a halálhírért költik, az hosszú életű lesz – mondotta a rendezvény bevezetőjében Varga Katalin főigazgató asszony. A hosszú élet reménysége mellett viszont bizonyosság, hogy végre újra együvé került az OPKM két nagy alapegysége, a könyvtár és a múzeum. sőt oly módon, hogy 2007 júliusától részesei lesznek a Magyar Pedagógusok Háza elnevezésű, több funkciójú intézménynek.

Az új intézmény kialakítandó szolgáltatásait hét csoportra lehet osztani. Mindekenélőtt országos tudományos szakkönyvtár lesz, annak rendje és módja szerint olvasóteremmel, tájékoztató szolgálattal, adatbankkal, korszerű információs eszközökkel. Másodsorban úgynevezett taneszköz-centrum lesz, ahol a legkülönbözőbb taneszközökre (ide értve a tankönyveket is) vonatkozó információk szerezhetőek be, egészen a gyakorlati kipróbálásig menően. A harmadik feladatcsoportot az országos gyűjtőkörű pedagógiai múzeum testesíti meg, ahol állandó iskolatörténeti és időszakos kiállításokat tekinthetnek meg a látogatók. Tartalomszolgáltatás és információnyújtás lesz a negyedik szolgáltatáscsoport, amelybe sok minden beletartozik a pedagógiai szakirodalmi és gyermekirodalmi adatbázisoktól a saját folyóirat (Könyv és Nevelés) kiadásán át a pedagógiai, neveléstörténeti, neveléseméleti stb. kiadványok gondozásáig. Az ötödik, hatodik, hetedik feladatkör szinte egymást egészíti ki, de mindenképp összefügg, hiszen a Magyar Pedagógusok

* Droppáné Debreczeni Éva: Száz éve nyitott meg az Országos Paedagógiai Könyvtár. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2006. 10. sz.

Háza szakmai fejlesztési központ, kulturális centrum és továbbképző intézmény is kíván lenni.

Farkas Katalin, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet igazgatója nyitotta meg hivatalosan a Házat, megköszönve az eddig végzett alapítói munkát, és fölvázolta az intézmény előtt álló teendőket és perspektívákat. Szólásra emelkedett az Oktatási és Kulturális Minisztérium részéről Berki Imre, oktatási szakreferens, Vigh Annamária, a Közgyűjteményi Főosztály vezetője és Skaliczki Judit főosztályvezető-helyettes. Vigh Annamária fölvázolta a 2007–2010 közötti múzeumi stratégia alapelveit, ezek közül is kiemelve azt a törekvést, miszerint szorosra kell szőni a szálakat a múzeum és iskola, a muzeológia és pedagógia között, ilyen értelemben igen fontos és nagy feladat előtt áll az OPKM. A megnyitó ünnepség hallgatósága előtt aligha kellett bizonygatnia, milyen pedagógiai – ne idegenkedjünk a mostanában háttérbe szorulni látszó kifejezéstől, nevelési – hatása van a múzeumnak, ahol a gyerekek, fiatalok közvetlen közelről tanulmányozhatják a múlt emlékeit, ahol szinte kézzelfoghatóvá válik a história.

Skaliczki Judit a közelmúlt fölidézésével kezdte, jelesül azzal, hogy tavaly júniusban az önálló OPKM sorsa még megpecsételődni látszott, más intézményekkel való összevonása volt napirenden, és 2007 februárjáig akkorát fordult a kocka, hogy végre együvé kerülhetett a könyvtár és a múzeum, megtalálni látszik helyét a Magyar Pedagógusok Háza intézmény struktúrájában, illetve feladatrendszerében. Az osztályvezető asszony továbbá fölvázolta az OPKM előtt álló legfőbb feladatokat: legyen országos pedagógiai szakkönyvtár, legyen országos iskolai könyvtári központ és legyen az országos szakmai felügyelet centruma. Mindközben törekedjék megvalósítani a XXI. század nagy, talán legfontosabb könyvtári trendjét: a falak nélküli, a bárhonnét és bármikor elérhető információs központ ideáját, amelynek szolgáltatásait akkor is igénybe tudja venni a „látogató”, ha ki sem lép otthona ajtaján. A virtuális könyvtári szolgáltatásokra – mondta Skaliczki Judit – európai uniós támogatásokból remélhetnek a szakemberek okkal-joggal forrásokat. És általában: az eddigieknél sokkal több figyelmet kell fordítani az iskolai könyvtárakra – elvégre a gyermekeinkről van szó! Az ős keleti bölcsesség úgy tanít: a leghosszabb út is az első lépéssel kezdődik, és ez az első lépés immár megtörtént, nevezetesen azzal, hogy egyetlen minisztérium felügyeli az oktatást és a kultúrát, tehát jó esély van az iskolai könyvtárak ügyének fölkarolására, a rá irányuló szakmai figyelem intenzívebbé válására.

Takács Gábor, a főváros VIII. kerületének alpolgármestere is a jelenből kiinduló jövőről beszélt, arról, hogy Józsefvárosban igen sok oktatási intézmény működik – az óvodától az egyetemig –, ilyenformán aligha kétséges, hogy sok-sok látogatóra számíthat a Magyar Pedagógusok Háza. És csakugyan, a gyakorló pedagógusok, az elméleti kutatók, a pedagógusjelöltek, a tudományos diákköri dolgozatot, pályaművet vagy szakdolgozatot készítő fiatalok egy helyen, méltó környezetben olvashatnak itt szakirodalmat, régi és újabb tankönyveket, iskolai értesítőket, tekinthetik meg a kiállításokat, vehetnek részt szakmai programokon, konferenciákon, továbbképzéseken, böngészhetnek az adatbázisokban stb. A Könyves Kálmán körúti Tündérpalota, maga az épület olyan környezetet nyújt, olyan hangulatot áraszt, amely igazán segíti az elmélyült kutatómunkát, az igényes tájékozódást.

A február 19-ei megnyitó – talán a beszámoló eddigi részéből is kiderült – nem pusztán formális ünnepség volt. A rendezvény szakmai színvonalát tovább emelte

két neves pedagógiai szakember előadása. Kelemen Elemér főiskolai tanár, a televízióból is ismert népszerű pedagógiai szakértő a magyar oktatás megújulásának két legfőbb forrását, a nemzeti múlt hozadékát és a nemzetközi tapasztalatok tanulságait, azok összhangba hozását emelte ki előadásában. Pukánszky Béla professzor szintén a múltról beszélt. Többek között arról, hogy a Tündérpalota eredetileg a józsefvárosi Tisztviseelőtelep gimnáziumának épült, és íme 2007-től a Magyar Pedagógusok Házának ad otthont. Vagyis a hajdani iskolának komoly jövője van új funkciójában is. Az előadó a könyvtár hagyományos feladatainak, szolgáltatásainak fontosságát hangsúlyozta, azt, hogy a könyvekre mindig szükség lesz. Virtuális úton el lehet érni, sőt el is kell érni a könyvtárak adatbázisait, lehet böngészni az elektronikus bibliográfiákban, de elmélyült tudásra szert tenni csak a könyvek által lehetséges. Az adatbázis eszköz – mondotta –, a könyv kincs! Végül is a könyvtár a könyvek gyűjteménye, a tudás kincsesládája, és ha még ehhez hozzátartozik a szemléltető múzeum is, az maga a tökéletes harmónia, visszatérés ahhoz a hajdani, immár klasszikus felálláshoz, ahol és amikor a könyvtár és a múzeum rendszerint egy intézmény volt.

Így találkozott – többféle értelemben is – újra múlt és jövő. Mindenekelőtt rendeződni látszik a Magyar Pedagógusok Háza részeként működő OPKM sorsa. Ismét együvé került az eddig kényszerűségből különálló két gyűjtemény, a könyvtár és a múzeum, ahol persze megint csak és természetes módon találkozik a múlt és a jövő: a legkorszerűbb nemzetközi adatbázisok (ERIC, Psycinfo, FIS-Bildung, EISZ, EBSCO) és a hajdani szemléltető eszközök, a legfrissebb szakirodalom és az egykori önképzőkori dokumentumok megsárgult lapjai – mind-mind egy helyen. Ilyen értelemben, meg szó szerinti jelentésében is szellemi „találkahely” lesz a Magyar Pedagógusok Háza, a pedagógusok közösségének reménybeli otthona.

Ingyenpéldányok a Kommentárból

A Kommentár című folyóirat 2006 februárja óta jelenik meg. A lap feladatának tekinti, hogy konzervatív–szabadelvű szellemben tárgyalja a honi kultúra és közélet nagy problémáit – az aktuálpolitizálás szándéka nélkül. A lap szerzői fiatal, társadalomtudományi kutatással foglalkozó értelmiségiek és már nevet szerzett kutatók, oktatók. A lap olvasótábora öröndetesen nő, ismertsége szintén. Az elmúlt év számaiból (1–6. szám) azonban még van a szerkesztőségben, és kérésre magyarországi közönyvtárak ingyen kaphatnak a megjelent példányokból.

A lap tartalma megtalálható az interneten (www.kommentar.info.hu).

Az érdeklődők Dömötör Csaba szerkesztőségi titkárral vehetik fel a kapcsolatot a titkarsag@kommentar.info.hu címen.